

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษา เรื่องภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรม ในด้านประชากรและสังคม ปรากฏว่า ขนาดครอบครัวมีผลต่อการขาดอาหารของบุตร กล่าวคือ ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกน้อย จะมีร้อยละของครอบครัวที่มีบุตรขาดอาหารต่ำกว่าครอบครัวที่มีบุตร เจริญเติบโตปกติ แต่ในทางตรงข้าม เมื่อจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นร้อยละของครอบครัวที่มีบุตรขาดอาหารจะเพิ่มขึ้นด้วย และเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่มีชีวิต พบว่ามีผลต่อการขาดอาหาร เช่นเดียวกัน คือครอบครัวที่มีบุตรน้อย บุตรจะมีโอกาสขาดอาหารน้อยกว่าครอบครัวที่มีบุตรมาก และบุตรที่อยู่ในครอบครัวที่มีบุตรคนโตอายุเกิน 6 ปี มีร้อยละของบุตรที่ขาดอาหารมากกว่าครอบครัวที่มีบุตรคนโตไม่เกิน 6 ปี (ร้อยละ 85.0) และจากการศึกษา ยังพบอีกว่าบุตรไม่ว่าจะอยู่ในลำดับแรก กลางหรือลำดับหลัง ๆ มีโอกาสขาดอาหารได้ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับภูมิหลังทางบ้านสังคม ปรากฏว่าการศึกษาของบิดามารดามีผลต่อการขาดอาหารของบุตร เช่นเดียวกัน กล่าวคือบิดามารดาที่มีบุตรขาดอาหารมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 66.4 และ 83.6) และเมื่อศึกษาถึงระดับการศึกษาของมารดาที่มีบุตรขาดอาหารหมด ขาดอาหารบางคนและไม่มีบุตรขาดอาหารเลย พบว่า มีร้อยละของมารดาที่มีบุตรขาดอาหารหมดสูงกว่าทุกกลุ่ม คือร้อยละ 72.3 และมารดาที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเลี้ยงบุตรได้ดีกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำกว่า ส่วนในเรื่องการย้ายถิ่น มารดาที่ย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีร้อยละของบุตรที่ขาดอาหารสูงกว่ามารดาที่มีบุตร เจริญเติบโตปกติ (ร้อยละ 100.0 เท่ากัน) และมารดาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพฯ เลี้ยงบุตรได้ดีกว่า

มารคาที่ย้ายถิ่นจากชนบท นอกจากนี้มารคาที่ประกอบอาชีพโดยทำงานเต็มเวลา บุตรจะมีระดับการขาดอาหารรุนแรงมากกว่ามารคาที่ทำงานครึ่งเวลาเป็นประจำ หรือทำงานเป็นครั้งคราว และผู้ที่ดูแลบุตรในระหว่างที่มารคาทำงาน มีร้อยละของบุตรที่ขาดอาหารหนักสูงกว่าที่มีบุตรขาดอาหารบางคน หรือไม่ขาดอาหารเลย (ร้อยละ 66.6)

ภูมิหลังทางด้านการเศรษฐกิจ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีค่าประกอบอาชีพใช้แรงงานคืออาชีพกรรมกร รับจ้าง และขับรถ จะมีร้อยละของบุตรที่ขาดอาหารหนักสูงกว่าครอบครัวที่มีบุตร เจริญเติบโตปกติ (ร้อยละ 89.2) และรายได้ของบิดาที่มีบุตรขาดอาหารอยู่ในระดับต่ำกว่าบิดาที่มีบุตร เจริญเติบโตปกติ ทำให้เกิดความไม่พอเพียงระหว่างรายได้และรายจ่ายในครอบครัวและพบว่าบิดาที่มีบุตรขาดอาหารมีหนี้สิน ร้อยละ 75.0 ลักษณะ เศรษฐกิจดังกล่าวมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วย ในแต่ละเดือนบุตรต้องอดอาหารเนื่องจากบิดามารคาไม่มีเงินซื้อให้รับประทานร้อยละ 51.9 ส่วนใหญ่เป็นการอดอาหารเฉพาะมื้อ (ร้อยละ 92.9)

ส่วนในด้านการเลี้ยงดู เรื่องอาหาร พบว่ามารคาส่วนใหญ่ให้อาหารบุตรไม่ถูกต้องตามความต้องการของร่างกาย กล่าวคือ บุตรที่ไม่ได้เลี้ยงดูวัยน่านมมารคา มีโอกาสขาดอาหารมากกว่าบุตรที่เลี้ยงดูวัยน่านมมารคา และอายุในการหย่านมมารคา มีผลต่อการขาดอาหาร บุตรที่ขาดอาหารมารคาจะให้หย่านมในระยะอ่อนเคื่อนเมื่ออัตราส่วนสูงกว่าบุตรที่ไม่ขาดอาหาร (ร้อยละ 79.0) และการให้อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตและโปรตีน มารคาจะเริ่มให้อาหารบุตรในระยะที่เร็วเกินไป ก่อนซ่างซาและซาเกินไปกว่าความต้องการของร่างกายมีความแตกต่างสูงกว่ามารคาที่มีบุตรไม่ขาดอาหาร

สรุปผลที่ได้จากการศึกษา คือ ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมยากจน และขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการเลี้ยงดูบุตร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุตรขาดอาหาร

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องภูมิหลังทางครอบครัวของเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรมนี้ ได้พยายามศึกษาและหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เท่าที่มีข้อมูลให้ศึกษาได้ และพบว่าปัญหาโรคขาดอาหาร เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม ที่ครอบครัวส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ยากจน ความรู้น้อยหรือไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโตสมวัยและมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง สำหรับการเสนอแนะนี้เป็นเพียงการเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบข้อเท็จจริง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในกรณีที่มีนโยบายและงบประมาณที่แน่นอน ในการแก้ไขและป้องกันการขาดอาหารในประเทศไทย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเสื่อมโทรมต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร

สำหรับการเสนอแนะนั้น เด็กที่เป็นโรคขาดอาหารหรือว่าเป็นเสมือนคนป่วยที่ต้องการรับการรักษาให้ฟื้นฟูกับคืนสู่สภาพปกติ การขาดอาหารนั้นมิใช่จะรักษาได้เสมอไป ถึงแม้จะใช้ยารักษาราคาแพงสักเท่าใดก็ตาม ฉะนั้นจึงเป็นปัญหาที่ควรจะต้องแก้ไขโดยรีบด่วน เพื่อป้องกันมิให้ปัญหาที่เป็นอยู่ร้ายแรงไปกว่านี้ โดยคำนึงถึงความสำคัญก่อนหลังดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งศูนย์โภชนาการหรือสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Child Nutrition Center) ในแหล่งเสื่อมโทรมที่มีปัญหา เพื่อให้การบำบัดรักษาเด็กที่เป็นโรคขาดอาหาร และควรจัดให้เด็กที่มีระดับการขาดอาหารรุนแรงอยู่ในความดูแลของแพทย์ด้วย และโครงการต่อไปควรขยายหน่วยงาน โดยตรวจหาเด็กที่เป็นโรคขาดอาหารในชุมชนหรือแหล่งเสื่อมโทรมอื่น ๆ ในกรุงเทพฯ แล้วดำเนินการช่วยเหลือทางด้านโภชนาการที่เหมาะสม เพื่อป้องกันและรักษาเด็กที่ขาดอาหาร

2. จัดหาอาหารกลางวันสำหรับทารกและเด็กก่อนวัยเรียน โดยให้เด็กทุกคนมารับอาหารกลางวัน ที่สถานเลี้ยงเด็กในเวลากลางวัน เพื่อให้เด็กได้รับอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย โดยเฉพาะอาหารจำพวกโปรตีนที่ได้จากสัตว์ ซึ่งมีราคาแพงสำหรับครอบครัวที่ยากจน และในสถานเลี้ยงเด็กกลางวันควรมีโภชนาการอย่างน้อย

1 คน เพื่อทำหน้าที่ช่วยปรับปรุงและประสานกิจกรรมต่าง ๆ และมีเจ้าหน้าที่ซึ่งควร
จะไ้แก่แม่บ้านที่อยู่ในชุมชนแห่งนั้น ที่มีไ้ออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ผลักเปลี่ยน
เวรกันมาดูแลและรับผิดชอบ ทางด้านการเลี้ยงอาหารและต้องเป็นผู้ที่ไ้รับการอบรม
ทางด้านโภชนาการและวิธีการเลี้ยงดูเด็กมาแล้ว ซึ่งการอบรมนี้จะเป็นผลดีต่อตัว
แม่บ้าน ในการที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติต่อบุตรของตน เท่ากับเป็นการป้องกันการขาด
อาหารมิให้เกิดขึ้นไ้ในโอกาสต่อไป

3. เนื่องจากความไม่รู้ของประชาชนเป็นสาเหตุที่สำคัญโดยทั่ว ๆ ไป
ของโรคขาดอาหาร ดังนั้นไ้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการจึงมีความจำเป็น กล่าวคือ
จัดไ้มีการสอนและเผยแพร่ความรู้ในด้านโภชนาการ ที่เรียกว่าการให้โภชนาการ
ศึกษา (Nutrition Education) แก่แม่บ้านและประชาชนทั่วไปในชุมชนนั้น
สอนไ้มีความรู้เกี่ยวกับโภชนาการว่าอาหารชนิดใดที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของร่างกาย
วิธีการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของเด็ก และการให้อาหารที่เหมาะสม
สมกับวัย โดยควรจะเน้นในเรื่องอาหารที่มีราคาถูก แต่ให้คุณค่าทางโภชนาศาสตร์
เช่นเดียวกับอาหารที่มีราคาแพง เช่นอาหารจำพวกโปรตีน ที่ไ้จากเนื้อสัตว์นั้นมีราคา
แพงเกินกว่าความสามารถของผู้ที่มีรายไ้คนน้อย จะซื้อหารับประทานไ้ ฉะนั้นควร
จะใช้อาหารจำพวกพืช ซึ่งให้โปรตีนเช่นเดียวกับเนื้อสัตว์ และมีราคาถูกกว่าทดแทนไ้
เช่นอาหารจำพวก ปลา ถั่วเขียว ถั่วเหลือง อาจิไซแทนเนื้อสัตว์และนมไ้ และ
เหมาะสมกับทารกและเด็กวัยก่อนเรียน เท่ากับเป็นการพยายามเปลี่ยนทัศนคติของ
ประชาชนซึ่งมี Food habit ที่ไม่ถูกต้อง ไ้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการ
รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เพราะปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เด็กเป็นโรคขาดอาหาร
ก็คือ "อาหาร" จึงควรแก่ที่จุดนี้เป็นประการสำคัญ

การสอนควรจะใช้วิธี (Demonstration) ซึ่งใช้เครื่องมือเครื่องใช้
ที่หาง่าย ตลอดจนวิธีการอธิบายควรจะใช้ศัพท์ง่าย ๆ และมีการแสดงให้เห็นจริง
เช่นวิธีการจัดเตรียมและปรุงอาหารสำหรับเด็กแต่ละวัย โดยให้ผู้ที่เข้ารับการอบรม
เข้ามามีส่วนรวมด้วยกันเอง

นอกจากการสอนแล้ว ควรจะแจกจ่ายและเผยแพร่ใบปลิว โปสเตอร์หรือ
ใบปลิว เกี่ยวกับโภชนาการให้แก่ชุมชนเพื่อเป็นการป้องกันการขาดอาหาร ซึ่งนอกจาก
จะเป็นการกระหนกระเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองแล้ว รัฐยังจะต้องจัดหางบ
ประมาณมาใช้ในการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ที่ขาดอาหาร ตลอดจนความ
หวังของรัฐที่จะให้ประชาชนแต่ละคนมีคุณภาพของชีวิตที่ดี ไม่เป็นไปคามเป้าหมายของ
แผนพัฒนาที่ใ้กว้างไว้ กังนั้นเพื่อจะให้สังคมที่เราอยู่มีความสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง
ประกอบด้วยประชากรที่มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงแล้ว ปัญหาโรคขาดอาหาร จำเป็น
ต้องได้รับการเอาใจใส่และแก้ไขโดยมิชักช้า

และประการสุดท้าย สำหรับการแก้ไขปัญหานี้ในระยะยาวนั้น ควรจะคำนึงถึง
ปัญหาการย้ายถิ่น เนื่องจากการย้ายถิ่นในประเทศไทยกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว
รัฐควรจะวางนโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่นให้ลดลง เพราะการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง
ทำให้เกิดปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม และผู้ที่เป็นสาเหตุแห่งปัญหาทั้งหลาย คือ ชาวนบต
ที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมือง พวกนี้มักจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในเมืองไม่ได้
โดยเฉพาะพวกที่มีการศึกษาระดับต่ำ ที่เข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างประเภทใช้แรงงาน
และส่วนมากก็ได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำ จึงไม่อาจหาที่พักอาศัยที่ไ้มาตรฐานได้
ต้องอาศัยอยู่ในบริเวณที่แคบๆ ที่แออัดจึงกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมไปในที่สุด
และปัญหาที่จะติดตามมากก็คือ ผู้ที่มีรายได้น้อยที่อาศัยอยู่นี้ ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยเพียงพอ
ต่อการครองชีพของครอบครัว ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาโรคขาดอาหารในที่สุด

ฉะนั้นควรจะแก้ที่ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม แต่การจะใช้วิธีการห้ามชาวนบต
เข้ามาในเมืองทำได้ยาก เพราะในปีหนึ่ง ๆ ในชนบทมีการว่างงานตามฤดูกาลหรือ
อาจจะเป็นเพราะทำนาไม่ไ้ผล ที่กินไม่พอทำกิน เพราะมีบุตรมากเกินไปชาวนบต
จึงต้องอพยพเข้ามาในเมืองเพื่อหางานทำซึ่งเป็นเหตุผลส่วนใหญ่ของหัวหน้าครัวเรือน
ในแหล่งเสื่อมโทรมที่ไ้ทำการสำรวจ

ดังนั้นรัฐจำเป็นต้องหามาตรการที่จะไม่ให้ชาวชนบทหลังไหลเข้าสู่ตัวเมือง
มากเกินไป ซึ่งอาจจะดำเนินการโดยปรับปรุงชนบททางด้านการเศรษฐกิจ ให้ทุกคนมี
รายได้สูงขึ้น และให้มีรายได้ประจำ เพื่อคนจะได้เป็นหลักแหล่ง ซึ่งส่วนมากชาว
ชนบทที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร เมื่อหมดฤดูทำนาหรือปลูกพืชไร่นาก็จะว่างงาน เป็น
การว่างงานตามฤดูกาล ดังนั้นอาจจะแก้ด้วยวิธีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นใน
บริเวณนั้นและควรจะเป็นโรงงานที่เกี่ยวกับการผลิตสิ่งที่เป็นพืชผลในบริเวณนั้น เพื่อ
ให้คนในท้องถิ่นมีงานทำ และควรปรับปรุงด้านสังคม ดูแลด้านสุขภาพอนามัยและ
ให้มีการปรับปรุงที่พักอาศัย เมื่อคนเราได้มีความสุขสบายก็จะมีความรักถิ่นที่อยู่ของตนไม่
อยากอพยพไปไหน ปัญหาการอพยพและปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกันก็จะค่อย ๆ ลดลงไป